

РІШЕННЯ У КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ

Відповідно до ст. 370 КПК судове рішення повинно бути законним, обґрунтованим і вмотивованим. При цьому висновки суду, зазначені у рішенні, мають прямо впливати з аргументації, а також бути чіткими, тобто такими, що не допускають неоднозначного трактування. Крім того, суду необхідно послідовно поєднувати закон із фактами у справі і наводити чіткі аргументи.

Недотримання зазначених вимог під час розгляду кримінального провадження є порушенням права на справедливий суд, гарантованого ст. 6 Європейської конвенції з прав людини.

Ухвала колегії суддів судової палати у кримінальних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 02 грудня 2014 р.

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ розглянувши в судовому засіданні кримінальне провадження № ***** щодо С.В.В., обвинуваченого у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 289 КК України,

у с т а н о в и в:

У касаційній скарзі засуджений С.В.В., посилаючись на неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність та невідповідність призначеного покарання тяжкості кримінального правопорушення та його особі, порушує питання про скасування судових рішень щодо нього і призначення нового розгляду у суді першої інстанції. Вважає, що суд дав неправильну правову оцінку обставинам справи та помилково визнав доведеним, що кримінальне правопорушення було вчинено з проникненням у приміщення чи інше сховище, в результаті чого неправильно застосував кримінальний закон — ч. 2 ст. 289 КК України. Наголошує на тому, що не мав умислу на вчинення кримінального правопорушення, взяв моторолер із дозволу С.Г.П. та ні від кого не ховаючись зробив вулканізацію поламаного колеса. Зазначає, що майже щодня допомагав С.Г.П. по господарству, а тому мав вільний доступ до всіх приміщень домоволодіння останньої, у тому

числі й сараю, який, крім того, ніколи не зачинявся на замок. Також суд не врахував усіх обставин, які мають значення для визначення покарання, та безпідставно не застосовано ст. 69 КК України. Апеляційний суд на вказані порушення уваги не звернув й постановив ухвалу, яка не відповідає вимогам ст. 419 КПК України.

У касаційній скарзі потерпіла С.К.А. також просить судові рішення щодо С.В.В. скасувати і призначити новий розгляд у суді першої інстанції з підстав невідповідності призначеного засудженому покарання тяжкості кримінального правопорушення та особі винного. Також вважає, що в даній справі мав місце збіг випадкових обставин, оскільки С.В.В. взяв моторолер з дозволу її свекрухи С.Г.П., яка в силу свого літнього віку про це забула. С.В.В. відремонтував скутер: здійснив власним коштом вулканізацію колеса, усунув деякі несправності та повернув його. Крім того, суд не врахував низку інших обставин, які, на її думку, є пом'якшуючими та такими, що давали підстави для застосування ст. 69 КК України.

У касаційній скарзі прокурор, указуючи на істотні порушення вимог кримінального процесуального закону, порушує питання про скасування судових рішень щодо С.В.В. і призначення нового розгляду у суді першої інстанції. На думку прокурора, суд першої інстанції в обвинуваченні, визнаному судом доведеним, не вказав обставин переміщення транспортного засобу у просторі, у зв'язку з чим неповністю виклав об'єктивну сторону вчиненого С.В.В. злочину. Також суд не конкретизував у чому полягала матеріальна шкода у вигляді реальних збитків, що була заподіяна діями С.В.В. Апеляційний суд у порушення ст. 418 КПК України не покращив становища засудженого, чим також допустив істотне порушення процесуального закону.

На касаційну скаргу прокурора від захисника К.С.В. в інтересах засудженого С.В.В. надійшли заперечення, в яких захисник, указуючи на необґрунтованість доводів прокурора, просив залишити скаргу без задоволення.

Вироком Тиврівського районного суду Вінницької області від 20 березня 2014 року, залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду Вінницької області від 12 травня 2014 року, С.В.В. засуджено за ч. 2 ст. 289 КК України до покарання у виді позбавлення волі на строк 5 років без конфіскації майна, яке є його власністю.

На підставі ч. 1 ст. 71 КК України шляхом часткового складання призначених покарань, до покарання за цим вироком частково приєднано покарання, призначене вироком Тиврівського районного суду Вінницької області від 16 серпня 2011 року й остаточно визначено покарання у виді позбавлення волі на строк 5 років 1 місяць без конфіскації майна, яке є його власністю.

Ухвалено стягнути з С.В.В. 244,50 грн у рахунок відшкодування процесуальних витрат на проведення авто-товарознавчої експертизи.

Вирішено питання про долю речових доказів.

За вироком суду С.В.В. визнано винуватим у тому, що він 26 вересня 2013 року близько 12.00 год., шляхом відчинення дверей проник до сараю С.Г.П., що по вул. Б. Хмельницького, 17 в с. Кліщів Тиврівського району Вінницької області, де незаконно заволодів належним С.К.А. транспортним засобом — моторолером «Sonic» 2011 року випуску з об'ємом двигуна 50,0 см³, заподіявши останній матеріальної шкоди на суму 4250,00 грн.

Заслухавши доповідь судді, пояснення засудженого на підтримання доводів касаційних скарг, прокурора про залишення касаційних скарг без задоволення, перевіривши матеріали кримінального провадження, обговоривши доводи, викладені у скаргах, суд касаційної інстанції дійшов такого висновку.

Згідно з вимогами п. 1 ч. 1 ст. 438 КПК України підставою для скасування або зміни судових рішень судом касаційної інстанції є, зокрема, істотне порушення кримінального процесуального закону

Відповідно до ст. 370 КПК України, судові рішення повинно бути законним, обґрунтованим і вмотивованим. При цьому обґрунтованим є рішення, ухвалене судом на підставі об'єктивно з'ясованих обставин, які підтверджені доказами, дослідженими під час судового розгляду та оціненими судом відповідно до ст. 94 цього Кодексу, а вмотивованим є рішення, в якому наведені належні і достатні мотиви та підстави його ухвалення.

Положенням ст. 59 та пунктом 6 ч. 3 ст. 129 Конституції України закріплено конституційне право громадян на захист від обвинувачення.

Стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод визначає, що кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення.

Частинами 1, 6 ст. 22 КПК України встановлено, що кримінальне провадження здійснюється на основі змагальності, що передбачає самостійне обстоювання стороною обвинувачення і стороною захисту їхніх правових позицій, прав, свобод і законних інтересів засобами, передбаченими цим Кодексом. Суд, зберігаючи об'єктивність та неупередженість, створює необхідні умови для реалізації сторонами їхніх процесуальних прав та виконання процесуальних обов'язків.

Згідно з п. 2 ч. 3 ст. 374 КПК України у мотивувальній частині обвинувального вироку в разі визнання особи винуватою, крім іншого, зазначаються: формулювання обвинувачення, визнаного судом доведеним, із зазначенням елементів складу кримінального правопорушення, зокрема місця, часу, способу вчинення та наслідків, форми вини і мотивів кримінального правопорушення; статті (частини статті) закону про кримінальну відповідальність, що передбачає відповідальність за кримінальне правопорушення. Також у мотивувальній частині суд повинен описати результати оцінки доказів навести докази для підтвердження встановлених судом обставин, а також мотиви неврахування окремих доказів. Викладаючи підстави для прийняття рішення, суд повинен дати відповідь на аргументи сторін.

Таким чином, кожен доречний, важливий і вирішальний аргумент учасників судового засідання має бути проаналізований і одержана відповідь. Висновки у судовому рішенні повинні прямо впливати з аргументації, а також бути чіткими, тобто не допускати неоднозначного трактування. Також важливо враховувати такі рекомендації: «Недостатньо лише цитувати законодавчі положення, а потім приймати рішення. Суддя повинен послідовно поєднувати закон з фактами у справі і наводити чіткі аргументи, яким чином було вирішено справу у конкретному випадку. Якщо цього не робити, це буде очевидним порушенням права на справедливий суд, яке гарантує стаття 6 Європейської конвенції з прав людини.

Суд першої інстанції не дотримався цих вимог кримінального процесуального закону під час ухвалення вироку щодо С.В.В., що перешкодило суду ухвалити законне та обґрунтоване судове рішення.

Вказане істотне порушення вимог закону залишилося поза увагою апеляційного суду.

Як убачається з матеріалів кримінального провадження, засуджений С.В.В. стверджував, що він не мав умислу на незаконне заволодіння транспортним засобом, оскільки взяв моторолер з дозволу С.Г.П., що він постійно допомагав С.Г.П. по господарству і мав вільний доступ до всіх приміщень домоволодіння останньої, тому його дії невірні кваліфіковано за ознакою проникнення у приміщення.

Мотивувальна частина вироку не містить доказів на підтвердження кваліфікуючої ознаки незаконного заволодіння транспортним засобом — вчинення його з проникненням у приміщення.

Крім того, суд належним чином не дослідив обставин за яких було виявлено моторолер та чи міг засуджений, сплативши кошти за його ремонт, повернути його у такий самий спосіб. Без належної перевірки залишилась

версія С.В.В. про відсутність у нього умислу на заволодіння транспортним засобом. Не перевірено і твердження засудженого про повідомлення ним працівників міліції щодо місця знаходження моторолера і переконання його працівниками міліції у їх відсутність не повертати транспортний засіб, що має значення для ухвалення законного та обґрунтованого судового рішення. Оскільки умовами спеціального виду звільнення від кримінальної відповідальності за вчинення злочину, передбаченого ст. 289 КК України, є добровільна заява про вчинене правоохоронним органам, тобто заява, зроблена за власною волею, незалежно від мотивів і не у зв'язку з тим, що про вчинене стало відомо правоохоронним органам.

Допущені судом порушення кримінального процесуального закону перешкоджають касаційному суду дійти однозначного висновку щодо правильності застосування кримінального закону при юридичній оцінці дій С.В.В.

Відповідно до вимог ст. 419 КПК України при залишенні апеляційної скарги без задоволення в ухвалі суду апеляційної інстанції мають бути зазначені підстави, з яких апеляційну скаргу визнано необґрунтованою.

Тобто в ухвалі слід проаналізувати всі доводи, зазначені в апеляції, та зіставити їх з наявними у справі доказами, дати на кожен із них вичерпну відповідь.

Цих вимог процесуального закону апеляційний суд при розгляді даного кримінального провадження щодо С.В.В. та постановленні ухвали не дотримався.

Як убачається з матеріалів кримінального провадження, засудженим С.В.В., його захисником П.Б.С. та потерпілою С.К.А. були подані апеляційні скарги про перевірку вироку суду першої інстанції в апеляційному порядку. Як убачається зі змісту поданих скарг, апелянти вважали, що С.В.В. не мав умислу на незаконне заволодіння транспортним засобом, оскільки взяв моторолер з дозволу С.Г.П., яка в силу свого похилого віку про це забула. Також потерпіла та захисник зазначали, що С.В.В. постійно допомагав С.Г.П. по господарству і мав вільний доступ до всіх приміщень домоволодіння останньої, тому його дії невірною кваліфіковано за ознакою проникнення у приміщення. Засуджений С.В.В. та потерпіла С.К.А. просили пом'якшити призначене засудженому покарання та не позбавляти його волі, а захисник — закрити кримінальне провадження на підставі п. 1 ч. 1 ст. 284 КПК України за відсутністю події кримінального правопорушення.

Апеляційний суд, всупереч вимогам ст. 419 КПК України, зазначив лише, що вина засудженого у вчиненні незаконного заволодіння транспортним засобом, кваліфікуючою ознакою якого є проникнення у приміщення,

тобто у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 289 КК України, повністю доведена, при цьому переписав у своєму рішенні докази, на які посилався у вирокі суд першої інстанції, не проаналізував їх та не дав вичерпної відповіді на доводи апеляцій. Доводи апеляційних скарг потерпілої С.К.А. та захисника П.Б.С. про те, що С.В.В. мав вільний та безперешкодний доступ до сараю С.Г.П., де знаходився моторолер, також залишились поза увагою апеляційного суду.

Отже, суд апеляційної інстанції, формально розглянув матеріали кримінального провадження щодо С.В.В., не дав належної та обґрунтованої відповіді на доводи засудженого С.В.В., його захисника П.Б.С. та потерпілої С.К.А., чим порушив право учасників судового провадження на об'єктивний та неупереджений розгляд кримінального провадження в апеляційному порядку.

З огляду на викладене колегія суддів вважає, що судовий розгляд кримінального провадження всупереч вимогам ст. 2 КПК України відбувся з істотним порушенням кримінального процесуального закону, у тому числі із порушенням права С.В.В. на захист, вирок суду не можна визнати законним, обґрунтованим і вмотивованим, а тому він та ухвала апеляційного суду (оскільки цей суд залишив поза увагою істотне порушення вимог кримінального процесуального закону з боку суду першої інстанції) на підставі п. 1 ч. 1 ст. 348 цього Кодексу підлягають скасуванню із призначенням нового розгляду в суді першої інстанції, під час якого це провадження належить розглянути з дотриманням матеріального та процесуального законів з урахуванням доводів сторін (у тому числі висловлених у касаційних скаргах), і ухвалити справедливе судове рішення.

Оскільки судові рішення підлягають скасуванню, касаційні скарги, зважаючи на їх вимоги, слід задовольнити частково.

Керуючись статтями 433, 436–438 КПК України, суд

п о с т а н о в и в:

Касаційні скарги засудженого, потерпілої та прокурора задовольнити частково.

Вирок Тиврівського районного суду Вінницької області від 20 березня 2014 року та ухвалу Апеляційного суду Вінницької області від 12 травня 2014 року щодо С.В.В. скасувати і призначити новий розгляд у суді першої інстанції.

С.В.В. звільнити з-під варті із зали суду негайно.

Ухвала набирає законної сили з моменту її проголошення й оскарженню не підлягає.

Згідно з ч. 4 ст. 107 КПК фіксування за допомогою технічних засобів кримінального провадження в суді під час судового провадження є обов'язковим. Оскільки судове провадження — це кримінальне провадження, зокрема і у суді першої інстанції, яке містить підготовче судове провадження, судовий розгляд і ухвалення та проголошення судового рішення (п. 24 ч. 1 ст. 3 КПК), фіксування за допомогою технічних засобів підготовчого судового провадження та ухвалення судового рішення є обов'язковим.

Таким чином, відсутність у матеріалах провадження технічного носія інформації, на якому зафіксовано перебіг судового провадження в суді першої інстанції, згідно зі ст. 412 КПК є підставою для скасування судового рішення.

Ухвала колегії суддів судової палати у кримінальних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 05 березня 2015 р.

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ розглянувши у судовому засіданні кримінальне провадження щодо К.Б.М., за участю прокурора Б.С.В., захисника Д.Н.А.,

в с т а н о в и л а :

З касаційною скаргою до суду касаційної інстанції звернувся прокурор з вимогами про перевірку постановлених щодо К.Б.М. судових рішень.

Вироком Солом'янського районного суду м. Києва від 16 вересня 2014 року К.Б.М. засуджено за ч. 3 ст. 185 КК України до покарання у виді позбавлення волі строком на 3 роки.

На підставі ст. 75 КК України К.Б.М. звільнено від відбування покарання з випробуванням з встановленням іспитового строку 2 роки з покладенням на засудженого обов'язків, передбачених п. п. 2, 3, 4 ч. 1 ст. 76 КК України.

Вироком Апеляційного суду м. Києва від 3 грудня 2014 року вирок Солом'янського районного суду м. Києва від 16 вересня 2014 року щодо К.Б.М. в частині призначеного покарання скасовано.

Постановлено новий вирок, яким К.Б.М. призначено покарання за ч. 3 ст. 185 КК України у виді позбавлення волі строком на 3 роки.

В іншій частині вирок залишено без зміни.

В касаційній скарзі прокурор не оспорує кваліфікацію дій засудженого та підстав ухвалення нового вироку апеляційним судом, посилаючись на істотні порушення вимог кримінального процесуального закону допущені судом першої та апеляційної інстанції, просить скасувати судові рішення та призначити новий розгляд в суді першої інстанції. Обґрунтовуючи скаргу, прокурор твердить, що на наявному в матеріалах провадження технічному носії інформації, на якому зафіксовано судові провадження в суді першої інстанції, відсутні дані про фіксування оголошення ухвали підготовчого судового засідання та вироку місцевого суду, на що не звернув уваги апеляційний суд при постановленні вироку.

К.Б.М. визнано винуватим у тому, що він 6 серпня 2014 року приблизно о 23 годині 30 хвилин, з проникненням у кв. 101 будинку 23 по вул. Василенка у м. Києві, таємно заволодів майном К.В.М. на загальну суму 3 500 грн.

Заслухавши доповідача, прокурора, який підтримав касаційну скаргу, та вважав за необхідне скасувати судові рішення й призначити новий розгляд в суді першої інстанції, захисника, яка частково погодилась із касаційною скаргою прокурора та просила скасувати вирок апеляційного суду, а вирок місцевого суду залишити без зміни, перевіривши матеріали кримінального провадження, доводи, наведені у касаційній скарзі, колегія суддів вважає, що касаційна скарга підлягає задоволенню.

Згідно з вимогами ч. 4 ст. 107 КПК України фіксування за допомогою технічних засобів кримінального провадження в суді під час судового провадження є обов'язковим.

Судове провадження, відповідно до передбачених п. 24 ч. 1 ст. 3 КПК України положень, це кримінальне провадження у тому числі й в суді першої інстанції, яке включає підготовче судове провадження, судовий розгляд і ухвалення та проголошення судового рішення. Тобто, фіксування за допомогою технічних засобів підготовчого судового провадження та ухвалення судового рішення, є обов'язковим.

Проте, на наявних у матеріалах кримінального провадження технічних носіях інформації відсутні дані про фіксування оголошення ухвали підготовчого засідання та вироку суду першої інстанції.

Згідно з вимогами ст. 412 КПК України відсутність у матеріалах провадження технічного носія інформації, на якому зафіксовано судові провадження в суді першої інстанції, є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону, яке у будь-якому разі тягне скасування судового рішення.

Тому вирок місцевого суду підлягає скасуванню.

Суд апеляційної інстанції не звернув уваги на допущені судом першої інстанції порушення, та скасував його вирок тільки в частині призначеного покарання.

Постановляючи свій вирок, апеляційний суд допустив суперечності.

В апеляційній скарзі прокурор просив скасувати вирок суду першої інстанції за м'якістю призначеного покарання та із-за неправильного застосування закону про кримінальну відповідальність, зокрема ст. 75 КК України. Апеляційний суд, погоджуючись з доводами апеляційної скарги прокурора, постановив свій вирок, яким за злочин, передбачений ч. 3 ст. 185 КК України призначив засудженому таке ж покарання, яке було призначено судом першої інстанції.

За наведених обставин судові рішення щодо К.Б.М. не можна визнати законними та обґрунтованими, тому з підстав істотного порушення вимог кримінального процесуального закону вони підлягають скасуванню з призначенням нового розгляду в суді першої інстанції.

Під час нового судового розгляду, суд має врахувати наведене та дотримуючись вимог кримінального процесуального закону постановити законне й обґрунтоване судове рішення.

Керуючись ст. ст. 434, 436 КПК України, колегія суддів, –

п о с т а н о в и л а :

Касаційну скаргу прокурора задовольнити.

Вирок Солом'янського районного суду м. Києва від 16 вересня 2014 року та вирок Апеляційного суду м. Києва від 3 грудня 2014 року щодо К.Б.М. скасувати та призначити новий розгляд в суді першої інстанції.

Ухвала набуває чинності з моменту її проголошення та оскарженню не підлягає.

Якщо санкція ч. 1 ст. 366 КК у редакції закону, що діяв на час вчинення злочину, передбачала покарання у виді штрафу до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеження волі на строк до трьох років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років, суд при призначенні особі покарання за вчинення цього злочину має обрати лише одне залежно від тяжкості злочину: або штраф, або обмеження волі з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю, про що, зокрема, зазначено у правових позиціях ВСУ від 21 листопада 2011 р. (справа № 5-25кс11).

Ухвала колегії суддів судової палати у кримінальних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 31 березня 2015 р.

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ розглянула в судовому засіданні в м. Києві кримінальну справу за касаційною скаргою захисника засудженої С.І.Я. — адвоката М.О.В. на вирок Пустомитівського районного суду Львівської області від 30 грудня 2013 року та ухвалу Апеляційного суду Львівської області від 23 травня 2014 року.

За вказаним вироком, залишеним без зміни апеляційним судом, С.І.Я., засуджено за ч. 1 ст. 366 КК до покарання у виді штрафу в розмірі п'ятдесяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати посади сільського та селищного голови в органах місцевого самоврядування на строк 2 роки.

На підставі п. 2 ч. 1 ст. 49 КК С.І.Я. звільнено від відбування призначеного покарання у зв'язку із закінченням строків давності притягнення до кримінальної відповідальності.

Вирішено питання щодо речових доказів.

За вироком суду С.І.Я. визнано винуватою у тому, що вона, обіймаючи посаду сільського голови Звенигородської сільської ради Пустомитівського району Львівської області, тобто будучи службовою особою, достовірно знаючи, що 28 листопада 2006 року під час сесії цієї сільської ради було прийнято рішення № 60 «Про надання дозволу на розробку проекту відведення земельної ділянки лісового фонду та передачі її в оренду для ведення особистого сільського господарства», яким П.І.П. було надано дозвіл на розробку проекту відведення земельної ділянки лісового фонду площею 1,2715 га для передачі її в оренду терміном на 49 років для ведення особистого селянського господарства у с. Шоломинь, склала й видала завідомо неправдиве рішення сесії Звенигородської сільської ради за тим же номером та датою «Про надання в оренду лісовкритої площі із земель запасу в с. Шоломинь», яким було вирішено надати П.І.П. в оренду терміном на 49 років лісовкриту площу 1,2715 га із земель запасу сільської ради в указаному селі, ринкова вартість якої становить 322 450 грн. На підставі згаданого

завідомо неправдивого рішення С.І.Я. уклала 14 червня 2007 року з П.І.П. договір оренди земельної лісової ділянки.

У касаційній скарзі захисник, посилаючись на істотні порушення вимог кримінально-процесуального кодексу, просить скасувати постановлені щодо С.І.Я. судові рішення і направити справу на новий судовий розгляд. Обґрунтовуючи свої вимоги, вказує, що суд першої інстанції порушив право засудженої на об'єктивний та неупереджений розгляд справи, оскільки в судовому засіданні не було допитано декількох свідків. Натомість суд оголосив лише їх письмові показання, дані в ході досудового слідства. Також захисник наголошує на тому, що ухвала апеляційного суду не відповідає вимогам ст. 377 КПК 1960 року.

Заслухавши доповідь судді, пояснення прокурора, який вважав, що касаційна скарга задоволенню не підлягає, але в порядку ст. 395 КПК 1960 року судові рішення має бути змінено в частині призначеного С.І.Я. покарання із зазначенням редакції кримінального закону, перевіrivши матеріали справи та обговоривши наведені у скарзі доводи, колегія суддів дійшла висновку, що підстав для задоволення касаційної скарги немає з огляду на нижченаведене.

Відповідно до ч. 3 ст. 398 КПК 1960 року під час вирішення питань про наявність підстав для зміни або скасування судового рішення суд касаційної інстанції має керуватися статтями 370–372 цього Кодексу. За змістом зазначеної норми закону такими підставами є істотні порушення вимог кримінально-процесуального закону, неправильне застосування кримінального закону, а також невідповідність призначеного покарання ступеню тяжкості злочину й особі засудженого.

Фактичні обставини справи були предметом оцінки місцевого та апеляційного судів і перегляду в касаційному порядку відповідно до вимог ст. 398 КПК України 1960 року не підлягають, а неповнота судового слідства, на яку посилається скаржник, згідно зі ст. 367 КПК 1960 року є підставою для скасування чи зміни відповідних судових рішень тільки в апеляційному порядку.

Висновки суду про доведеність винуватості С.І.Я. у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 366 КК, та правильність кваліфікації її дій відповідають фактичним обставинам справи, є обґрунтованими сукупністю доказів, розглянутих у судовому засіданні та наведених у вирокі.

Твердження захисника про незаконність постановлених щодо засудженої судових рішень унаслідок того, що безпосередньо в суді не були допитані всі свідки у справі, є неспроможними.

Та обставина, що суд не допитав у судовому засіданні свідків Л.С.М., Г.А.І., П.М.І., Ш.С.В., Б.М.І., П.М.П. та Л.Р.Р., не може свідчити про неповно-

ту судового слідства та порушення права засудженої на захист, оскільки суд дослідив показання зазначених осіб відповідно до вимог ст. 306 КПК 1960 року.

При цьому вищезгадані показання належним чином відображено у вирокі суду, вони є логічними, взаємопов'язаними між собою та з іншими доказами у справі. Крім того, ці показання не виступали основними доказами винуватості С.І.Я. у вчиненні злочину та відповідно до вимог кримінально-процесуального закону були оцінені судом у сукупності з іншими доказами, наявними у матеріалах справи.

Разом із цим, відповідно до протоколу судового засідання від 12 грудня 2013 року засуджена та захисник не заперечували проти закінчення судового слідства без допиту зазначених свідків.

У результаті перевірки матеріалів справи не виявлено даних стосовно того, що під час збирання та процесуального закріплення доказів було допущено істотні порушення вимог кримінально-процесуального закону та даних, які би давали підстави вважати недостовірними чи недопустимими зібрані у справі докази; не виявлено й таких порушень вимог кримінально-процесуального закону, що перешкодили чи могли би перешкодити суду повно, всебічно розглянути справу й постановити законний та обґрунтований вирок.

Крім того, зазначені доводи, на які в касаційній скарзі посилається захисник, крім іншого, були предметом перевірки суду апеляційної інстанції, який ретельно їх з'ясував і мотивовано відмовив у задоволенні цих доводів, навівши аргументи, що ґрунтуються на матеріалах справи.

Ухвала апеляційного суду відповідає вимогам ст. 377 КПК 1960 року.

Оскільки істотних порушень кримінально-процесуального закону не допущено, касаційна скарга захисника задоволенню не підлягає.

Згідно з положеннями ст. 395 цього Кодексу суд касаційної інстанції вправі вийти за межі касаційних вимог, якщо цим не погіршується становище засудженого.

Як убачається з матеріалів справи, за вирокіом місцевого суду С.І.Я. визнано винуватою у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 366 КК, і призначено покарання у виді штрафу в розмірі п'ятдесяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян із позбавленням права обіймати посади сільського та селищного голови в органах місцевого самоврядування на строк 2 роки.

Разом із цим, санкція ч. 1 ст. 366 КК в редакції закону, який діяв на час вчинення злочину, передбачала покарання у виді штрафу до п'ятдесяти

неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеження волі на строк до трьох років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Згідно з правовою позицією Верховного Суду України щодо призначення покарання за ч. 1 ст. 366 КК, яка міститься в постанові від 21 листопада 2011 року № 5-25кс11, граматичне (філологічне) тлумачення санкції зазначеної статті полягає в тому, що за допомогою розділового сполучника «або» перераховуються однорідні рівноправні види покарань, з яких суд, призначаючи покарання, має обрати лише одне залежно від тяжкості злочину: або штраф, або обмеження волі з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю.

Тому суд першої інстанції безпідставно призначив С.І.Я. додаткове покарання за ч. 1 ст. 366 КК у виді позбавлення права обіймати посади сільського та селищного голови в органах місцевого самоврядування на строк 2 роки разом з основним покаранням у виді штрафу, що залишилось поза увагою апеляційного суду.

З огляду на вищенаведене рішення місцевого та апеляційного судів підлягають зміні в порядку, передбаченому ст. 395 КПК 1960 року, з призначенням засудженій покарання за ч. 1 ст. 366 КК в межах санкції кримінального закону у виді штрафу в розмірі п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Враховуючи викладене, керуючись статтями 394–396 КПК 1960 року, пунктами 11, 15 розділу XI «Перехідні положення» КПК, колегія суддів

у х в а л и л а:

Касаційну скаргу захисника залишити без задоволення.

Відповідно до ст. 395 КПК 1960 року вирок Пустомитівського районного суду Львівської області від 30 грудня 2013 року та ухвалу Апеляційного суду Львівської області від 23 травня 2014 року щодо С.І.Я. змінити: виключити рішення про призначення С.І.Я. за ч. 1 ст. 366 КК (в редакції, що діяла на час вчинення злочину) додаткового покарання у виді позбавлення права обіймати посади сільського та селищного голови в органах місцевого самоврядування на строк 2 роки.

Вважати С.І.Я. засудженою за ч. 1 ст. 366 КК до покарання у виді штрафу в розмірі п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а на підставі п. 2 ч. 1 ст. 49 КК звільнити її від відбування призначеного покарання у зв'язку із закінченням строків давності притягнення до кримінальної відповідальності.

Учасники судового провадження мають право подати заяву про перегляд за нововиявленими обставинами судового рішення суду будь-якої інстанції, яке набрало законної сили (ст. 460 КПК). Відповідна заява згідно з ч. 1 ст. 463 КПК подається до суду тієї інстанції, який першим допустив помилку внаслідок незнання про існування таких обставин.

З огляду на викладене визнання обставин нововиявленими належить до компетенції суду, який постановив вирок. Водночас у разі постановлення вироку апеляційним судом заяву засудженого про перегляд вироку цього суду щодо нього за нововиявленими обставинами повинен розглядати районний суд за місцем вчинення злочину, оскільки у зв'язку зі зміною законодавства апеляційний суд, який розглядав справу як суд першої інстанції, не є судом першої інстанції. При цьому слід враховувати, що якщо вирок постановлено у складі колегії суддів, рішення щодо наявності нововиявлених обставин суду також слід приймати колегіально.

Ухвала колегії суддів судової палати у кримінальних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 04 червня 2015 р.

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ розглянувши в судовому засіданні матеріали кримінального провадження за касаційною скаргою засудженого Н.В.В. на ухвалу судді-доповідача Апеляційного суду Сумської області від 10 вересня 2014 року про повернення заяви Н.В.В. про перегляд вироку Апеляційного суду Сумської області від 28 грудня 2011 року за нововиявленими обставинами,

в с т а н о в и л а :

Вироком Апеляційного суду Сумської області від 28 грудня 2011 року Н.В.В. визнано винуватим і засуджено за ч. 3 ст. 187 КК України на 9 років позбавлення волі з конфіскацією всього майна, що є власністю засудженого; за ч. 2 ст. 15, ч. 2 ст. 194 КК України на 5 років позбавлення волі, за ч. 3 ст. 185 КК України на 4 роки позбавлення волі.

На підставі ст. 70 КК України за сукупністю злочинів шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим Н.В.В. визначено остаточне покарання у виді 9 років позбавлення волі з конфіскацією всього майна, що є власністю засудженого.

Згідно з ч. 1 ст. 71 КК України за сукупністю вироків до призначеного Н.В.В. покарання за цим вироком частково приєднано невідбуту частину покарання за вироком Білопільського районного суду Сумської області від 2 грудня 2005 року та визначено Н.В.В. остаточне покарання у виді 10 років позбавлення волі з конфіскацією всього майна, що є його власністю.

Цим же вироком засуджено Б.А.А.

Н.В.В. звернувся до Апеляційного суду Сумської області із заявою про перегляд вироку цього суду щодо нього від 28 грудня 2011 року за нововиявленими обставинами.

Ухвалою судді-доповідача Апеляційного суду Сумської області від 10 вересня 2014 року заяву Н.В.В. про перегляд вироку Апеляційного суду Сумської області від 28 грудня 2011 року щодо нього за нововиявленими обставинами на підставі статей 429, 462, 464 КПК України повернуто заявнику з посиланням на те, що викладені у ній обставини не є нововиявленими, а тому заява не може бути прийнята до розгляду.

У касаційній скарзі засуджений Н.В.В. просить скасувати постановлену ухвалу судді апеляційного суду. Звертає увагу на допущене неправильне застосування кримінального закону та істотне порушення вимог кримінального процесуального закону.

На касаційну скаргу надійшли заперечення від засудженого Б.А.А.

Заслухавши доповідь судді, доводи засудженого Н.В.В. та його захисника, які підтримали касаційну скаргу, пояснення засудженого Б.А.А. та його захисника, які підтримали касаційну скаргу Н.В.В. та одночасно вказували на необхідність передачі провадження на розгляд до місцевого суду, пояснення прокурора, який частково підтримав касаційну скаргу та просив скасувати оскаржувану ухвалу, перевіривши матеріали провадження, колегія суддів вважає, що касаційна скарга підлягає задоволенню з наступних підстав.

Згідно зі ст. 460 КПК України учасники судового провадження мають право подати заяву про перегляд за нововиявленими обставинами судового рішення суду будь-якої інстанції, яке набрало законної сили.

Відповідно до ст. 464 КПК України після надходження заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами суддя перевіряє її відповідність вимогам ст. 462 КПК України і вирішує питання про відкриття кримінального провадження.

Приймаючи рішення про повернення заяви Н.В.В., суддя вийшов за межі перевірки її відповідності вимогам ст. 462 КПК України і дав оцінку доводам засудженого, на які той посилається як на підстави для перегляду

судового рішення, чим порушив вимоги ст. 464 КПК України, оскільки вирішення питання належності зазначених Н.В.В. обставин до нововиявлених відноситься до компетенції суду, який постановив вирок. Таким чином, з урахуванням тих обставин, що вирок щодо Н.В.В. було постановлено апеляційним судом у складі колегії суддів, рішення щодо наявності нововиявлених обставин також повинно було прийматись судом колегіально.

Крім того згідно із висновками Верховного Суду України, які відповідно до ст. 458 КПК України є обов'язковими для всіх судів України, викладеними в ухвалі від 21 квітня 2015 року, постановленої за результатами розгляду заяви у справі щодо М.Я.Г., апеляційний суд, який розглядав справи як суд першої інстанції, у зв'язку зі зміною чинного законодавства України не є судом першої інстанції, а тому позбавлений можливості здійснити кримінальне провадження за нововиявленими обставинами.

Тому відповідно до положень ч. 1 ст. 463 КПК України розгляд заяви Н.В.В. про перегляд вироку Апеляційного суду Сумської області від 28 грудня 2011 року щодо нього за нововиявленими обставинами повинен відбуватись у суді першої інстанції, тобто у Білопільському районному суді Сумської області, за місцем скоєння злочину.

З огляду на викладене, керуючись ст. ст. 434–439 КПК України, колегія суддів

у х в а л и л а:

Касаційну скаргу Н.В.В. задовольнити.

Ухвалу судді Апеляційного суду Сумської області від 10 вересня 2014 року, якою повернуто заяву Н.В.В. про перегляд вироку Апеляційного суду Сумської області від 28 грудня 2011 року за нововиявленими обставинами, скасувати, а по справі призначити новий розгляд у Білопільському районному суді Сумської області.

Ухвала набирає законної сили з моменту її проголошення та оскарженню не підлягає.

Відповідно до ч. 2 ст. 52, ст. 507 КПК у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру участь захисника є обов'язковою, а тому розгляд такого провадження судом апеляційної інстанції без участі захисника є безумовною підставою для скасування судового рішення.

Ухвала колегії суддів судової палати у кримінальних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 23 червня 2015 р.

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ розглянувши в судовому засіданні у межах кримінального провадження № ***** касаційну скаргу законного представника М.В.С. — П.О.П. на ухвалу Бершадського районного суду Вінницької області від 25 червня 2014 року та ухвалу Апеляційного суду Вінницької області від 25 вересня 2014 року,

в с т а н о в и л а:

Вищевказаною ухвалою районного суду, залишеною без зміни апеляційним судом, до М.В.С., застосовано примусові заходи медичного характеру у виді примусового лікування у психіатричній лікарні з посиленням режимом нагляду у зв'язку з тим, що М.В.С. вчинив суспільно небезпечне діяння, яке підпадає під ознаки ст. 128 КК, за таких обставин.

27 серпня 2013 року близько 15.00 год. на площі ім. Леніна у м. Бершаді М.В.С., який перебував у стані неосудності, під час суперечки з дітьми рукою штовхнув у спину малолітнього Т.В.М., внаслідок чого останній упав і вдарився лівою частиною щелепи об металеву секцію сцени, отримавши тілесні ушкодження середньої тяжкості (закритий багатотламковий перелам-вивих суглобового відростка нижньої щелепи зліва).

У касаційній скарзі законний представник М.В.С. просить скасувати ухвали місцевого та апеляційного судів і призначити новий розгляд кримінального провадження у суді першої інстанції у зв'язку з порушенням вимог кримінального процесуального закону, якого, на її думку, припустилися суди, а також у зв'язку з необґрунтованістю ізолювання її онука у психіатричній лікарні з посиленням режимом нагляду, про що наводить відповідні доводи.

Заслухавши доповідь судді, пояснення захисника на підтримання касаційної скарги, думку прокурора, який просив задовольнити скаргу частково, скасувати ухвалу апеляційного суду і призначити новий розгляд кримінального провадження у цьому суді, обговоривши доводи, викладені у касаційній скарзі, колегія суддів дійшла висновку, що скарга підлягає частковому задоволенню на таких підставах.

Згідно з ч. 2 ст. 52, ст. 507 КПК у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру участь захисника є обов'язковою. За змістом пунктів 10, 24 ч. 1 ст. 3 КПК судове провадження в судах усіх інстанцій є частиною кримінального провадження.

Проте всупереч цим вимогам процесуального закону апеляційний суд переглянув кримінальне провадження без участі захисника, що є безумовною підставою для скасування судового рішення згідно з п. 4 ч. 2 ст. 412 КПК.

Враховуючи викладене, колегія суддів вважає, що ухвала апеляційного суду підлягає скасуванню на підставі п. 1 ч. 1 ст. 436 КПК у зв'язку з істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону, а провадження — призначенню на новий розгляд у суді апеляційної інстанції, під час якого суду необхідно розглянути його з дотриманням вимог кримінального процесуального та кримінального законів, прав сторін і ухвалити законне й обґрунтоване рішення.

Доводи представника М.В.С. стосовно незгоди із застосуванням до останнього примусових заходів медичного характеру підлягають перевірці апеляційним судом під час нового розгляду кримінального провадження.

Керуючись статтями 433, 436 КПК, колегія суддів

у х в а л и л а:

Касаційну скаргу законного представника задовольнити частково.

Ухвалу Апеляційного суду Вінницької області від 25 вересня 2014 року щодо М.В.С. скасувати і призначити новий розгляд кримінального провадження в суді апеляційної інстанції.

Ухвала набирає законної сили з моменту проголошення й оскарженню не підлягає.